

երե ոչ խիստ հին սկզբունքի մը նորոգութիւն. վասն զի Հռովմայ առաջին դարերուն մէջ արդէն որոշուած էր քե , Պաշտապանին ստացուածքը եւ ոչ քե մարմինը պատասխանատու է անոր պարտքին :

„ Ուրեմն առաջուան պէս պէտք է առաջ երբամբ մեր ճամբուն մէջ : Դրսի գործոց կողմանէ հաշտ եւ խաղաղ պիտի ապրիմք այլ եւ այլ տէրութեանց հետ , եւ Գաղղիոյ ձայնը պիտի հանենք միայն իրաւանց եւ արդարութեան համար . ներսը պիտի պաշտպանենք կրօնական գաղափարները ' ամենեւին չպակեցնելով քաղաքական իշխանութեան իրաւունքը , ուսումն ու գիտութիւնը պիտի տարածենք ժողովրդեան ամեն կարգերուն մէջ :

„ Առանց արեւելու պիտի պարզեմք մեր կառավարութեան գերազանց ոճը . հասարակութեան եւ գաւառին աւե-

լի անկախ կեանք պիտի տամք , անձնական ազատութիւնը եւ ընկերական հոգին պիտի զարբեցնենք . վերջապէս ազգին հոգին պիտի բարձրացնենք եւ մարմինը պիտի զօրացնենք :

„ Բայց օգտակար բարեկարգութիւնները սիրով առաջ տանելու ատեն հաստատ կպահենք սանձամարտութեան հիմունքը : Դեմ կկենամք անոնց չափազանց եռանդանը որ փոփոխութիւններ կուզեն միայն անոր համար որ մեր կանգնածը քանդեն : Կամամտածական զիտերը այնպէս կհամեմատին ստոյգ աղէկութեան հետ ' ինչպէս երեսակայութիւնը ճշմարտութեան , եւ յառաջադիմութիւնը ըսածդ ոչ քե բարակ մտածութեանց քիչ կամ շատ կատարումն է , այլ փորձառութեան այն պտուղներուն գործածութիւնը ' որ ժամանակով հաստատուած են , եւ հասարակաց կարծեօքը ընդունելի եղած :

ՄԱՆՐԱԼՈՒԲԷ.

ՌՈՒՄԻՆԵՐՈՒՆ ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԱՆԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ.

Ռումինները , այսինքն Ռւսներն ու Մոլտովանները յունադասան լինելով , մինչեւ ցայժմ Կոստանդնուպօլսոյ Յունաց պատրիարքին իշխանութեանը տակ կհամարուէին : Քուգա իշխանը ժողովրդոց կարծիքը կամ բաղձանքը զիտնալով ' որոշեց որ այսուհետեւ Ռումինները քալէտ իրենց յունական դաստիարակներ անփոփոխ պահեն , բայց եկեղեցական իրաւասութեան կողմանէ ազատ լինին Կոստանդնուպօլսոյ Յունաց պատրիարքին իշխանութենէն , եւ զիրենք կառավարողը լինի իրենց մետրապօլիտը ' սիննոդոսական ժողովով մը :

ՓՐՈՒՏՈՐՆԻ ՄԱՀԸ.

Յունուարի 8-ին Փարիզու մէջ մեռեր է Փրուտոն փիլիսոփան : Այս նշանաւոր մարդը ծնած էր Պզանսոն քաղաքը 1809-ին յուլիսի 15-ին : Հայրը հասարակ տակառագործ (ֆրչքձի) լինելով , ուզեր էր որդւոյն ալ իւր արուեստը սովորեցնել , բայց նա բարերարի մը ձեռքով կըրցաւ . դպրատուն մտնել , եւ անկից տպարան մը անցնել աշակերտութեան : Տպագրութեան արուեստէն ինչպիսի պարապ ժամանակ որ կգտներ ' ուսման ետեւէ կլինէր , այնպէս որ 1830-ին ամենքը սկսան զարմանալ նորա հմտութեանը եւ սրամտութեանը վրայ : 1838-ին գնաց Փարիզ , եւ այնտեղ սկսաւ օրագրաց մէջ յօդուածներ գրել : Այն յօդուածներէն մէկը ' որոց վերնագիրը այս էր քե *ԽճԷ ԵՍԿԱՄԻՆԱԿԱՆՈՒՄԻՆԸ* , մեծ շփոթութեան պատճառ եղաւ . վասն զի այն յօդուածով կշանար Փրուտոն ցուցնել քե սեպհականութիւն կամ սեպհական ստացուածք ըսելը ' զորութիւն ըսել է : Պզանսոնի ձեմարածին նուիրած էր ինքը այն գրութեամբ . ձեմարածը յանդիմանութիւն գրեց Փրու-

տոնին , անոր կապուած ոռճիկը կտրեց , եւ ուզեց նաեւ դատաստանի տակ ձգել զինքը : 1848-ին փետրուարի խռովութեան ատեն Փրուտոն օրագիր մը սկսաւ հրատարակել . բայց այն օրագիրը ' մէջի յանդուգն խօսքերուն համար արգիլուեցաւ : Բայց ռամկին առջեւը քանի զնաց անունը մեծցաւ , այնպէս որ 77 հազար հոգի զինքը ընտրեցին երեսփոխանաց ժողովոյն անդամ ' Փարիզու բնակիչներուն կողմանէ : Այսու ամենայնիւ իրեն ազատական համարձակախօսութիւններէն օգուտ մը չտեսնելով , նորէն սկսաւ յօդուածներ գրել , եւ դարձեալ չափազանց յանդգնական բաներ գրելուն համար ոչ միայն քանի անգամ տուգանք վճարեց , այլ եւ երեք տարի բանտարկութեան դատապարտուեցաւ : Բանտին մէջ վաճառականի մը աղջկանը հետ կարգուեցաւ , եւ հոն շարադրեց 1849 տարւոյն լեղափոխութեան պատմութիւնը : Բանտէն ազատեցաւ 1852-ին , բայց այն գրքին համար ' որոյ անունը դրեր էր „ Նոր հիմունք գործնական փիլիսոփայութեան “ , նորէն դատապարտուեցաւ երեք տարի բանտ մտնելու , եւ 4,000 ֆրանք տուգանք վճարելու : Այնուհետեւ մնացած կեանքը Փարիզու մէջ անցուց ' միշտ գրքեր շարադրելու պարապելով :

Փրուտոնին մտածութիւնները հին ատենի ծանրագլուխ փիլիսոփայից գրութեանը յատկութիւններն ունին . բայց եւ այնպէս յանդուգն եւ սանձարձակ գրութեամբ մը ունի որ երե իրեն պէս տաք հոգի Գաղղիոյ կառավարութիւնը կամ նաեւ աշխարհիս ինչե կողմին կառավարութիւնը ձեռք առնուին , բովանդակ մարդկային ընկերութեան հիմունքը կբանդուէր եւ տակնուվրայ կլինէր : Փրուտոն այն մարդիկներէն մէկն էր որ անելի վարպետ են ինչե կարգ եւ կանոն ' քե աղէկը եւ քե գէշը ' քանդելու կործանելու , քան քե նոր եւ օգտակար կանոն մը հաստատելու :